

Restoration and Rejuvenation

פרשת כי תצא תשפ"א

פסוק כ"ה

1 You shall not see the ox of your brother or his sheep or goat cast off, and hide yourself from them; you shall surely return them to your brother. **2** If your brother is not near you and you do not know him, then gather it inside your house, and it shall remain with you until your brother inquires after it, and you return it to him. **3** So shall you do for his donkey, so shall you do for his garment, and so shall you do for any lost article of your brother that may become lost from him and you find it; you shall not hide yourself.

2 1-4. Concern for the property of another. To protect someone else from financial loss is not only commendable, but one who can do so is specifically forbidden to ignore the opportunity. The Torah illustrates this with regard to the return of lost animals and to helping fallen beasts of burden, but by extension it applies to every case where one's

physical or verbal intervention can help someone avoid a loss. Ramban explains that the first time this commandment was given (Exodus 23:4), it spoke of an animal wandering off the path, which could be returned easily. Here, it adds the case of an animal that was cast off, meaning that it had run away, and would require exertion to bring it in and investigation to locate its owner.

3 Artschrift
1. והתעלמת — And hide yourself. This term could be taken to mean that one should ignore the lost animal. The Sages expound that if someone is an elder or other distinguished person who would not even retrieve his own animal in similar circumstances because it would be degrading for him, he is permitted to ignore someone else's animal as well. But he must do for someone else whatever he would do for himself in a similar situation (Rashi).

Homiletically, this phrase could be interpreted as the reason it is necessary for the Torah even to mention the commandment to return a lost item, for logically one should think: "How could I even think of keeping something that does not belong to me, and how could I even think of ignoring my fellow Jew's lost object when he is anguished at its loss?" In truth, however, this must be made an explicit commandment, because human greed and laziness are such that many people will seize the opportunity to claim a lost article for themselves or to avoid the tedious task of trying to find the owner. It is as if the Torah says, "You must be commanded to return it, because you will be tempted to hide yourself to avoid the trouble." A similar instance where people rationalize to avoid their responsibilities is when a Torah scholar dies. Even if he spent all his time in a secluded attic, his Torah study benefits the entire world, so everyone should mourn the loss. Nevertheless, because it is all too common that people fail to do so, the Sages (Shabbos 105b) found it necessary to teach that all people should regard themselves as his relatives (R' Moshe Feinstein).

5 הארת דרך אחריות בממון (בכל מאורד") נ' ו' ס"א

אחריות בממון ("בכל מאורד")

שטח מיוחד הוא אחריותו של האדם כלפי ממון, הן ממון של אחרים והן ממון שלו. לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים והתעלמת מהם, השב תשיבם לאחיך (ויקרא כ"ב, ו) ופירש רש"י "לא תראה אותו שתתעלם ממנו". הכוונה, אל תסתכל עליו באדישות, אלא "השב תשיבם לאחיך" ודרשין (נ"מ ל"א) מהמלה "השב" שנכתבה כמקור, שחייב ההשבה הוא אפילו מאה פעמים! איזו אחריות הטילה התורה על האדם, הנוגעת לממון חבירו, שחייב להשיב את שורו או שיו שתנו בדרך, אפי' מאה פעמים.

ממשיכה התורה (ט"ט פסוק ג) ויאם לא קרוב אחיך אליך - ופי' רמב"ן "כי אינך מתחייב ללכת אל ארץ אחרת עם האבידה להשיבה אליו". ו"לא ידעתו" - ופי' רמב"ן "או שלא ידעת אותו כלל", ואספתו אל תוך ביתך, והי' עמך עד דרוש אחיך אותו והשבותו לו". חז"ל מפרשים (נ"מ כ"ח): "כל דבר שעושה ואוכל, כגון פרה וחמור, מטפל בהם עד י"ב חרש, מכאן ואילך פס דמיהן ומניחין", ופירש"י "מוכרן ומניח הדמים אצלו". "עגלים וסייחים מטפל בהן ג' חדשים, מכאן ואילך פס דמיהן ומניחין, אוזין ותרגולים מטפל בהם שלשים יום, מכאן ואילך פס דמיהן ומניחין". וכל זה לומדים ממה שנאמר "והשבותו לו, ודרשין, ראה האין תשיבנו לו".

ומסיימת התורה (ט"ט פסוק א): "וכן תעשה לחמורו וכן תעשה לשמלתו וכן תעשה לכל אבדת אחיך אשר תאבד ממנו ומצאתה, לא תוכל להתעלם". וכתב בעל "הכתב והקבלה", שלכן חזרה התורה שלש פעמים על המלים "וכן תעשה", כיון שלכל אחד צורת שמירה מיוחדת. לא רק על גופו של השור חייב הוא לשמור כדי להשיבו, אלא חייב לגזור הצמר שבסוף זנבו, למרות שבשעת הגזיזה אין בו שווה פרוטה, כדי שיחזור ויצמח ויוכל להשיבו לבעליו, כפי שכתבו תוס' שם (דף מ"ג). בבגדים ישנם חיובים שלמים להשיג עליהם שלא יתקלקלו, לכן צריך לשוטחם מפעם לפעם, כדי שהאוויר ישלוט בהם, וצריך לנער אותם מפעם לפעם, אלא שאסור ששנים ינערו, כדי שלא יקרעו ועוד כהנה וכהנה, כפי שמבואר שם (פ"ג). ישנה צורת שמירה מיוחדת בכלי עץ, וצורה אחרת בכלי נחושת וצורה נוספת בכלי כסף. אם מצא ספרים, הטילה עליו התורה צורת שמירה מיוחדת, כדי שלא יתעפשו ויתקלקלו, כפי שמבואר שם, שחייב לפותחן מפעם לפעם.

מתחילה התורה ענין זה במלים "לא תראה" ומסיימת במלים "לא תוכל להתעלם", לנמו: איך אתה מסוגל לראות את שור אחיך או את שיו נדחים ולהתעלם מהם? איך אתה יכול להתעלם? אחריות חברך מוטלת עליך!

4 R. Munk
2. ונהשבותו לו — And you return it to him. Through this verse our Sages taught that not only is one required to return a lost object, but by extension also the life of another person; he must intervene to rescue his fellow. Rambam describes this obligation in terms of helping to put his fellow on an economically stable basis so that he can support himself (Hil' Matnas Aniyim ch. 7).

3. לא תוכל להתעלם — You shall not hide yourself. The phrase *you shall not*, which is encountered several times in Deuteronomy, may be literally translated as *you will not be able*. This suggested to *Alshich* and other Sages not so much a commandment but the description of a physical condition that would make it impossible for a Jew not to do his duty.

Hashem wanted Jews to be totally committed to the *mitzvah* of loving their neighbor despite the natural instinct of selfishness which prevents one person from leaving what he is doing to help another. Therefore, the Torah tells us: you

shall not see your brother's ox or sheep straying, and hide yourself from them — which is the natural and usual reaction — but *והשב תשיבם*, you shall surely return them. Literally this may be translated *return them, you shall return them*. That is to say, *return them* once, and then again and again until the *mitzvah* has permeated you thoroughly. Thus, we have three successive verses in which a variation of this *mitzvah* is repeated. In v. 1 the Torah speaks of returning an animal to someone nearby; in v. 2 the lost animal belongs to someone distant; and in v. 3 the Torah speaks about returning other articles such as garments. This emphasizes the whole process of shaping a Jew. The first time you act, it is to fulfill the Torah's command. The second time, it becomes something that you want to do, and by the time you have performed the *mitzvah* three times it becomes part of your very being, so much so that *והשב תשיבם*, you will not be able to hide yourself from performing it.

6. Caring for the possessions of another is not limited to "finding and returning." This commandment includes the obligation of everyone to care for the possessions of others in every respect. An example: One who sees that an onrushing river is about to demolish the home of another must work feverishly to put up a dam or dike, in order to prevent a disaster. In a sense, he is returning a lost object to its rightful owner.

7

Hinnukh: Society can exist only when there is cooperation. Everyone should be able to feel that in the absence of his own personal attention to his possessions, there will always be someone to give them necessary care.

Recanati: Man often values his possessions as much as his very life; so when one loses something that had a specific identification, he will feel the hurt and the pain of its absence as if it were his own life that was lost. The person who finds this lost object and does not return it to its rightful owner is contributing to the owner's extreme distress and mental anguish.

8

surprising, therefore, to find the same word appear five times — with apparent redundancy — in just three verses regarding the mitzvah of *hashavas aveidah* (returning a lost object): אַחֶיךָ, your brother. When we read those *pesukim*, it seems obvious that the Torah could have used pronouns or no word at all in many cases. To give but one example, the first of those verses reads: לֹא תִרְאֶה אֶת שׂוֹר אֶחֱיֶיךָ אוֹ אֶת שֵׂי נִדְחִים וְהִתְעַלְמָתָּ; מָהֶם הִשָּׁב תְּשִׁיבָם לְאֶחֱיֶיךָ, You shall not see the ox of your brother or his sheep or goat cast off, and hide yourself from them; you shall surely return them to your brother. Why couldn't the Torah end this verse with וְהִשָּׁב תְּשִׁיבָם לוֹ, you shall surely return them to him. Or even better, why not skip that last word altogether, and just say, "You shall surely return them"?

Rav Mattisyahu Solomon, the *mashgiach* of Beth Medrash Govoha in Lakewood, provides a beautiful answer based on a principle he develops in *Parashas Vayetzai*.

When Lavan and Yaakov decide to erect a monument to serve as a concrete reminder of their non-aggression pact, the Torah states: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְאֶחָיו לְקֹטֹף אֲבָנִים; Yaakov said to his brothers, "Gather stones" (Bereishis 31:46). Who are Yaakov's "brothers"? Yaakov had only one brother, Eisav, and he certainly wasn't coming to Yaakov's aid at this point!

Rashi answers that this refers to his sons, who are referred to as brothers because they were "brothers in arms." When Lavan initially pursued Yaakov and seemed set to attack him, his children were ready to join Yaakov in defending the family.

When a person is willing to risk his life for someone he loves, the Torah expresses that relationship as *achvah*, brotherhood.

The Midrash (*Bereishis Rabbah* 74:14) teaches that because they were ready to don the same "uniform," they became known as brothers. In *Lashon Kodesh*, everything is defined by its essence. The essence of brotherhood is not the exact biological relationship, but by the kinship of emotions and of purpose that a bond creates. If the same bond exists between father and son, that, too, is called brotherhood.

When it comes to *hashavas aveidah*, says Rav Mattisyahu, the Torah is teaching us that the mitzvah is not to merely return a lost object to its owner, but that we should care about the owner of the object as we do for a brother.

The last three words of the *parashah* of *hashavas aveidah* are: לֹא תִוָּכַל לְהִתְעַלֵּם, which, translated literally, means, "You cannot look away." Rav Mattisyahu points out that this expression is atypical. Normally, the Torah would say, "You are not allowed to look away." Why does the Torah say, "You cannot look away?"

The answer is that this goes to the basic root of the mitzvah. The point is not to say, "I would love to walk away, but what can I do, the Torah requires me to take care of my friend's object." The point is that when you see something that belongs to your friend, you should feel, I CAN'T walk away. I cannot possibly turn a blind eye when my brother is missing something and is suffering from the loss!

חיים פרשת כי תצא שער י תס

י תס

10

אלא שעצם הענין שהזהירה תורה לבל יעשה אדם עצמו כאילו אינו רואה את האבידה צריך ביאור, מדוע יעלה על הדעת שאדם יעיז לעבור על דין התורה על ידי תרמית. זאת ועוד, אם אנו חוששים לכך, מה תועיל האזהרה המיוחדת לא תוכל להתעלם, והרי הפץ הוא להימנע מקיום המצווה ומדוע ישנה את דעתו מפני שנאמר בתורה לא תוכל להתעלם. ועל כרחינו אנו מבינים כי באמת אם אדם מעלים את עיניו הוא פטור ממצוות השבת אבידה, ועל כך אמרה תורה לאו מיוחד לא תוכל להתעלם. והענין צריך ביאור.

והנראה לומר בזה, כי חיוב מצוות השבת אבידה היא רק בשעה שנתברר אצל האדם שהפץ אבד מבעליו, אבל אם יתכן שבעליו הניחוהו במקום זה לפי שעה ודעתם לחזור ולקחתו, אין בזה מצות השבת אבידה, ואפילו במקום שהוא ספק, אין חיוב השבה עד שמתברר לו שהדבר אבוד מבעליו. וזהו שאמרה תורה לא תראה שור... נדחים, שמשמעותו שהשור תועה בדרך וצריך האדם לבדוק אם הוא מחויב בהשבת אבידה אם לאו, ועל כך אמרה תורה לא תוכל להתעלם מלבדוק עיניו זה. והשווה לסוגית הגמרא בקידושין לג, א יכול יעצים עיניו, ואין כאן מקומו.

ולפי זה למדנו בפסוק זה הערה נפלאה, שיש חיוב לאדם להתבונן אם חייב הוא במצוה, ואין היא יכול לפטור את עצמו ולומר שכל זמן שהוא אינו יודע שיש לו חיוב אין הוא צריך לחשוב על כך. כי המצווה לטובתו ניתנה ועל זה נאמר לא תוכל להתעלם.

תשס"ז

11

תל טיב פרשת כי תצא התורה

כאשר הנך רואה שחברך נאבד לו משהו ששוה ממון, או שעלול להפסיד ממון, אסור לך לעשות עצמך כאינך רואה, אלא עליך לסייע ככל יכלתך למנוע ממנו הפסד ממון.

ואם בממון חברך צריך אתה לעשות כל טעדי שבעולם שלא יבא לידך הפסד, קל וחומר שאם הנך רואה שחברך תועה בדרך התורה והמצוות ועלול להפסיד את נפשו ונשמתו, מפני שאינו הולך בדרך התורה והמצוות כראוי ואינו מתנהג לפי השולחן ערוך, עליך לעשות כל המאמצים שבעולם להשיבו אל הדרך הנכונה העולה בית א"ל, ולא תוכל להתעלם.

R. F. F. F.

The Torah mentions the mitzvah of hashavas aveidah several times, one of which is in Parashas Ki Seitzei (Devarim 22:1-2). "You shall not see the ox of your brother or his sheep or goat cast off, and hide yourself from them; hasheiv teshiveim le'achicha — you shall surely return them to your brother. If your brother is not near you and you do not know him, then gather it inside your house, and it shall remain with you until your brother inquires after it, and you return it to him."

In his commentary to these verses, the Ohr HaChaim HaKadosh writes that "ox, sheep, and goat" are actually references to people who are no more knowledgeable (in terms of Torah knowledge) than animals. When you find such a person, and he belongs to "your brother" — a reference to Hashem, who relates to the righteous as "brothers" — do not hide yourself. Don't turn a blind eye toward the "castaways," the unfortunate souls who have become estranged from Hashem. Return them to your "Brother," Hashem.

Did you ever go to an amusement park or to an event, when suddenly you turn around and realize that one of your children is missing? Do you know the feeling of panic that sets in at such times?

We were at a large hotel several years ago with our married children and our grandchildren, and our 4-year-old granddaughter wandered off into a crowd of approximately 1,000 people. I'll never forget the fright we all experienced, especially her parents. We all knew that she wouldn't be lost forever, and yet the terror that runs through the parents' hearts when their child is missing is not a feeling that you want to experience.

"Banim atem l'Hashem Elokeichem," the Torah tells us. "You are children to Hashem, your God" (Devarim 14:1). Hashem has lost not thousands or hundreds of thousands, but millions of His children. Imagine the pain He feels. In the verse hasheiv teshiveim, Hashem exhorts us, "Please, bring back My children."

In a nearly prophetic statement, the Ohr HaChaim, who lived several hundred years ago, explains the verse as follows:

"If your Brother is not near you" refers to the final exile, which is distant in terms of time, when the tribulations of exile will

cause people to feel that they "do not know Him." They will stray from Hashem and may be unsure of whether He exists, as we see is the case in our generation.

If the Ohr HaChaim bemoans the people lost to Hashem in his times, how would he describe our times?

What does the Torah command us to do in such times? The Ohr HaChaim continues his elucidation of the verse:

"Gather it inside your house." Gather those straying, wandering souls into your house — the beis hamidrash [study hall] — and teach them Torah and mitzvos. "It shall remain with you until

your Brother inquires after it." Hashem will eventually gather up these souls, and consider it as if you returned them to Him.

You cannot imagine the debt of gratitude a parent feels toward someone who returns his or her lost child. Out of supreme gratitude, they would literally do anything for the person. Extrapolate once again to Hashem. How must He feel when He sees someone returning one of His lost children, and how willing is He to do anything for that person?

The Talmud states that if a person teaches Torah to the son of an Torah-ignorant person, Hashem grants him the ability to nullify all painful decrees, as the prophet Yirmiyahu said, "Im totzi yakar nizoleil — if you shall bring forth an upright person from a sinner, kefi tihiyeh — then you shall be like My own mouth" (Yirmiyahu 15:19).

Astonishingly, Hashem is so grateful to those who return lost souls to Him that He rewards them by giving them as much power to nullify decrees as He has to make them.

זדה מרומז בפסוק: 'ואספתו אל תוך ביתך' - הכניסהו לביתך, דבר אל לבו, אל הנקודה הפנימית שבתוכו, והראהו את הדרך הנכונה, למען ישוב מדרכו הרעה אל הדרך הטובה והישרה. כיון שאבידה גדולה היא לאחיק, ו'לא תוכל להתעלם' הימנה. וכן מרומז בפסוק בהמשך, שאם אתה רואה את חברך נופל בדרך, 'הקם תקים עמו' — היינו שעליך מוטל לעשות כל מה שביכולתך להקים אותו ולהעמידו על הדרך הסלולה.

משה

פרשת כי תצא

אדה

תתקד

ובמק"א כתב האור החיים (ויקרא א-ב) עה"פ 'אדם כי יקריב מכם' וז"ל, עוד ירמוז לצוות את אנשי חיל, להשתדל לקרב לכבות עם בני ישראל לעבודת ה', ולזה יקרא 'קרבן לה', כי על ידי חטא האדם יפחד הדבקות של ישראל עם אביהם שבשמים, דכתיב (דברים ד-ד) 'ואתם הדבקים בה', ויהיו נבדלים ומרוחקים מהשכינה, והאדון ברוך הוא יקפיד כביכול על הדבר ויתאווה לקרב אותם אליו, וצוה להוכיח לכל הרחוק ולקרב לבו, גם העניש למעלים עין מהדבר, וזה לך האות אשר צוה ה' להתחיל ממקודשיו, והגדיל שכר המזכה כמאמר התנא (יומא פז ע"א) כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, כי ישמרנו ה' משגינותו, והם הדברים הנאמרים כאן. 'אדם', דקדק לומר אדם, לשון חשיבות, כאמור בזה"ק (ח"ג מה) 'כי יקריב', ואת מי יקריב, פירש הכתוב ואמר 'מכם' מן הפחותים שישנם בכם, אשר פשעו בה' ויאמרו לאל סור ממנו (איוב כ"ד), ונתרחקו מדביקותו יתברך, את זה יקריב, ולזה יקרא 'קרבן לה' כי יקריב נצר מטעני קודש לשרשו, ואדם כזה אינו צריך להביא לא נדר ולא נדבה, גם אין מציאות להביא לא חטאת ולא אשם, על דרך אומרים ז"ל (יומא סז) כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, ואם אין שוגג אין קרבן, ואחר שגמר אומר מעשה קרבן הנכבד והמעולה אמר מן הבהמה וגו' תקריבו את קרבנכם, דבר זה ישנו בכל אדם כי לא כל ישיגו בחינת רבים השיב מעון (מלאכי ב-ו), עכ"ל.

וכבר כתב האור החיים לעיל (כא-כב) עה"פ 'וכי יהיה באיש חטא משפט מות', וז"ל, וכאן העיר על חכמי הדור, לפקוח עין על עושי עול, והוא אומר 'וכי יהיה באיש חטא משפט מות', ונשאר עומד במדרו, ולא חזר בתשובה עד שמת בחטאו, והוא אומר 'והומת', ותלה ה' חסרונו על החכם, כאומר 'ותלית אותו על עץ'. זה החכם עץ עושה פרי שהוא יטול עונשו, כי ה' ציוהו להוכיח ולחזור ולהוכיח עד הכאה (עריכין טז ע"ב) וכמו שכתבנו בפרשת קדושים, וכשהוא העלים עינו מאיש זה עד שמת מתחייב בו, עכ"ל.

וכבר אמר החפץ חיים זצ"ל ('חומת הדעת' פ"ג) אם התורה הזהירה 'לא תראה את שור אחיך או שיו נדחים' והתעלמת מהם השב תשיכם לאחריך, ודין השבת אבידה היא אפילו אם ערכו אינו עולה יותר משהו פרוטה, והחיוב הוא 'השב תשיכם' אפילו מאה פעמים.

160

בספר שמושה של תורה (עמ' ק) מסופר על מרן הג' רבי אלעזר מנחם מן שך זצ"ל, פעם אחת הלך לטייל בשבת בגבולות בני ברק, לפתע שאל מרן את התלמיד שהלך עמו, 'מדוע בכביש זה נוסעים בשבת, ומכאן לא נוסעים, מי מגבילים, בס"מ הזה נוסעים

ובזה לא נוסעים? אמר לו התלמיד, 'כאן זה בני ברק וכאן זה רמת גן'. א"ל מרן זצ"ל, 'אין זו הסיבה, אלא הסיבה היא כי כח השמירה של שבת של החרדים משפיע עד כאן, עד לכביש זה, ואם היינו מתחזקים יותר בשמירת שבת, היתה ההשפעה עוד יותר וגם בכביש הזה לא היו נוסעים, כמו שאמר רבי ישראל סלנטר זצוק"ל, שאם מישהו משתמד בצרפת, זאת משום שב"קובנא" מתרשלים בעבודת ה'. וכבר אמר רבנו הגר"ז זצ"ל, שמה שאצל החילונים שומרים יום הכיפורים, הוא לא בגלל שיום הכיפורים חשוב אצלם, אלא משום שאצלנו יום הכיפורים הוא קדוש ושומר ומחוזק מאד, עכ"ל [ע"ע בספר במעלות השבת, בענין זה].

ומעתה, אם שוה פרוטה כך, על כל גופו לא כל שכן - אם הוא מאבד חלק מחייו, אם הוא תועה מדרך השכל, על אחת כמה וכמה שהחייב הוא לקיים מצות השבת אבידה, ואפילו בלאו של "לא תעמד על דם רעך" (ויקרא יט-טז), וכל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא⁵⁵.

כתב הגי' רבי משה רוזנשטיין זצ"ל (המשגיח דישיבת לומז'ה, בספרו יטורי הדעות), שהטובה הגדולה ביותר שביכולתנו לעשות עם אחינו בני-ישראל הטועים בדרךם היא לקרובם וללמדם להכיר את אביהם שבשמים. משל למה הדבר דומה, לבן מלך שתעה בדרכו ואינו יודע הדרך לשוב אל בית אביו, במצב כזה, כל הטובות שנעשיה עמו אינן שוות כלום לעומת הטובה והחסד שנעשה עמו בהחזרתו אל בית המלך. וכן הוא עניינו של מי שחסר לו דעת אלקים והולך כל ימיו בתמהון לבב, אינו מוצא את מקומו, אינו יודע מה לעשות ואינו יודע למי לפנות כדי שיחזירו לביתו.

ועל כן, חובה גדולה מוטלת עלינו להשיב אבידת גופם ונפשם של אחינו בני ישראל הנקראים "בנים למקום" ולהשיבם ולהושיבם אצלל שולחן אביהם שהוא מלך העולם יתברך שמו⁵⁶.

זה הדבר הנצרך יותר מכל - למנוע מיהודי לשוב מאחורי ה'.

[ג] כתב ב'חובת הלבבות' (שער אהבה ה-ו) וז"ל, וראוי לך אחי לדעת, כי זכיות המאמין, אפילו אם יהיה מגיע אל התכלית הרחוקה בתקון נפשו לאלקים יתברך, ואילו היה קרוב לנביאים במדותם הטובות ומנהגייהם המשבחים והשתדלותם בעבודת הבורא ואהבתם הזכה בו, אינם כזכיות מי שמורה בני אדם אל הדרך הטובה, ומישר הרשעים אל עבודת הבורא, שזכיותו נכפלות בעבור זכיותם בכל הימים ובכל הזמנים.

אירע פעם אצל מרן הג' רבי ישראל סלנטר זצוק"ל, שבעיצומה של שמחת תורה, בשיא שמחתו הלוהטת, נעשה לפתע עצוב מאד. והיה דבר זה לפלא, שבאמצע שמחת תורה תהיה נמשכת עצבות כזו על פניו הקדושים. שאלו אותו תלמידיו לפשר הדבר ענה ואמר: "אי! מיר פרייען זאך מיט דער תורה, אבער די תורה איז ניט בשמחה" [כן, אנחנו שמחים עם התורה, אבל התורה איננה בשמחה], כיון שהיא שואלת - איך הם הבנים האחרים? היכן הם?! איפה נמצאים אלו שאינם נמצאים היום בשמחה הזאת? כן כן, אתם שמחים באופן הכי טוב והכי יפה, אבל התורה איננה בשמחה וממילא אין שמחתנו שמחה, [אונזער שמחה איז קיין שמחה ניט], כה היו דבריו של ר' ישראל (מורה צדק).

כתב הרמב"ן "תועה" שתעה מזדרכו, "נדחים" שברחו ממנו והרחיקו, והזכיר שה הוא כאובד.

בזמננו יש ילדי ישראל בבחינת תועים שלא קבלו שום חינוך ליהדות כלל, ואין להם שום דרך. גם הם גם אבותיהם לא טעמו טעם תורה ומצוה. ויש נדחים שקבלו חינוך "רפורמי", להיות בנים כחשים (ראה ישעיה ל-ט) לתורת ה' או חינוך המתנגד לדת, ולא ידעו בין ימינם לשמאלם מפני חסרון חינוך תורני. ויש כאלה שהם בבחינת שה אובד, בני התערבות וכו'.

ועל כולם נאמר השב תשיבם, אפילו מאה פעמים צריך לטרוח ולהשיבם...

"רחל מבכה על בניה מאנה להנחם. על בניה כי איננו" (ירמיה לא-טו) איננו - לשון

יחיד. אין לה תנחומין כל זמן שאחד מבניה עדיין לא שב.

R. Fraud.

There is another mitzvah that we can fulfill by bringing back lost souls, and it is one that should not be ignored for even one second.

There is a concept that many are unfamiliar with called *sheish mitzvos temidiyos* — the six constant mitzvos. The *Sefer HaChinuch* is the first to point out that unlike most mitzvos that can be performed only at specific times, there are six mitzvos that we can accomplish every second of the day or night, rain or shine, weekday or Shabbos. One of those mitzvos is *ahavas Hashem*, to love Hashem, a mitzvah we mention at least two times a day in *Shema* in the words, *Ve'ahavta eis Hashem Elokecha* — you shall love Hashem, your God.

Any time of the day or night that you think about the love you have for Hashem, you fulfill a mitzvah *d'Oraisa* (Torah-level obligation). So allow me ask you a pointed question. Do you walk around feeling "in love" with Hashem?

I'm sure that you have told your children, "I love you." I'm sure — or maybe I hope — that you have told your spouse, "I love you." Have you ever said to Hashem, "I love you, Hashem"? In all honesty, it is difficult for us to make that statement, because it seems odd to say it. Let us put the statement aside. When it comes to our children and spouses, we have ways of demonstrating our

love, even when we do not express it verbally. Similarly, there are ways that we can demonstrate our love for Hashem even if we feel uncomfortable proclaiming it.

* Commenting on the words *Ve'ahavta eis Hashem Elokecha*, *Sifri* states, "*Ahaveihu al habriyos* — make Hashem beloved by others." If it seems that my earlier comparison of love of Hashem to love of our children or spouses was irreverent, listen to the way the Ramba explains this *Sifri*: "Just as one who loves a person will

וכן, אחי, מי שאין מתקן אלא נפשו בלבד, תהיה זכותו מעטה ומי שמתקן נפשו ונפשות רבות, תכפל זכותו כפי זכיות כל מי שיתקן אלקים, כמו שאמר רבותינו כרום לברכה (אבות ה-ה) כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, ואמר, משה כה וזכה את הרבים זכות הרבים תלויה בו, שנאמר (דברים לג-כא) "צדקת ה' עשה משפטיו עם ישראל", ואמר החכם (משלי כד-כה), "ולמוכיחים ינעם ועליהם תבוא ברכת ה'", ואמר (מלאכי ב-ו) "תורת אמת הייתה בפיהו - ורבים השיב מעון", ואמר (דניאל ג-א) "ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד", עכ"ל⁵⁷.

ובזוהר הק' (פרשת תרומה) כתוב: בא וראה, כל מי שאוחז בידיהם של עמי ארץ, ומשתדל עמהם לעזוב דרכם הרעה ולהחזירם בתשובה, גורם לכפות ולהכניע את שט"א תחת הקדושה, וגורם לקיום העולם, ועליו נאמר "בריתי היתה אתו החיים שלום" (מלאכי ב-ה). וזוכה לראות בנים לבניו עוסקים בתורה, וזוכה בעוה"ז ובעוה"ב. המשך דבריו כתוב: אילו היו יודעים בני אדם כמה תועלת יש ברדיפה אחר שערים להחזירם בתשובה, היו רודפים בכל כוחם כמי שרודף ורץ אחרי החיים וכו' ע"כ.

20b - want others to be as enamored with him or her, so too, one who truly loves Hashem will want others to love Him as well." Who is the prime example of a person who loved Hashem so much that he spent his life sharing his love of Hashem with others? The Ramba concludes that we should follow the teaching of the *Sifri* and make Hashem beloved by others, "Like Avraham our forefather — as the Torah states, 'And the souls that they made in Charan.'" [These souls were the people who were taught by Avraham and Sarah to recognize Hashem, serve Him, and love Him.]

בישיבות נובהרדוק היו נוהגים לשלוח בחורים לערים בסביבה כדי להביא צעירים נוספים לספסלי הישיבה ללמדם תורה, אחד הבחורים הביא איתו פעם נער יתום בשם יעקב ישראל, והילד החל לשקוד ולהתעלות במעלות התורה והיראה. ולימים גדל עד שנהיה לגדול הדור - מו"ח הסטייפלר הג' רבי יעקב ישראל קניבסקי זצוק"ל, ואותו בחור שנמנה בערוב ימיו על זקני נובהרדוק בעיר ביאלסטוק נהג לספר בשיחה על השקעתו ועל זכייתו העצומה שזכה להביא את הילד הזה לישיבה ומה צמח ממנו...

מעשה זה מהווה דוגמא כיצד התאמצות אחת למען זכוי הרבים מסוגלת לזכות את עם ישראל כולו לשעה ולדורות.

מעין זה מביא רבי חיים זייצ'יק זצ"ל (יקול צופי"ן). מספרים על המגיד מדובנא אשר גידל ילד יתום בביתו. ילד זה, אביו היה מחזור עמו על הפתחים, ומתגורר בבית הכנסת... אך לפתע נפטר האב והילד האומלל נשאר בודד וגלמוד... אסף אותו המגיד לביתו, גידלו וחינכו עד שהתגדל ונעשה לגאון הדור! - והוא הגאון הידוע, רבי שלמה קלוגר זצ"ל!

כאשר נפטר המגיד מדובנא, הראו לו בשמים "חמישים ספרים" שחיבר... תמה המגיד ואמר: הלא אינם שלי? לא אני חברתי אותם ואיני יודע עליהם!

• השיבו לו: באמת אלו ספרים שחוברו ע"י הג' רבי שלמה קלוגר, אך כיון שהוא גידל אותו, והיה גורם להצלחותיו, הכל מתייחס אליו גם כן.

במצוה של אהבת ה' כלול החיוב לקרב את התועים לאבינו שבשמים

כתב הרמב"ם⁵⁸ וז"ל, היא שצונו באהבתו יתעלה... וכבר ביארנו שזאת המצוה גם כן כוללת שנהיה קוראים לבני האדם כולם לעבודתו יתעלה ולהאמין בו... שאתה כשתאהב איש אחד תספר בשבחיו ותרכה בהם ותקרא בני אדם לאהוב אותו... כן כשתאהב אותו יתעלה באמת כאשר הגיע לך מהשגת אמתתו, אתה קורא בלי ספק הסכלים והפתיים לדעת ידיעת האמת אשר ידעתו. ולשון הספרי עה"פ (דברים ו-ה) "ואהבת את ה'", אהבתו על הבריות כאברהם אביך, שנאמר "ואת הנפש אשר עשן בחרן", ורצונו לומר כמו שאברהם מפני שהיה אוהב... קרא בני אדם להאמין בשם מרוב אהבתו, כן אתה אוהב אותו עד שתקרא אליו בני האדם, עכ"ל.

נמצינו למדים מדברי הרמב"ם שמקורו מהספרי, שבכלל מצות עשה של אהבת ה' הוא להחזיר בתשובה הסכלים והפתיים שאינם יודעים את ה' ואת תורתו. ועל זה נאמר "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך".

וכך כתב הרמב"ם (שער התשובה פ"ז אות כא) וז"ל, צריך שילמד למי שהוא יודע שחטא, דרכי התשובה, ובפרט אם הוא אדם הרגיל אצלו ויקבל דבריו, יכמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהילים נא-טו) "אלמדה פושעים דרכיך", ובמעלת מי שהוא מחזיר את הרשע בתשובה, מעלות רבות נתבארו בזהר (ח"ב קט"א), אף כן, ההוא צדיק צריך לרדוף אחר הרשע לקנותו בשכר מלא, כדי שיעביר ממנו ההוא וזהמא ילהכניע הסטרא אחרא, ויעשה אותו כדי שיחשוב לו כאלו הוא ברא אותו. וזה היא שבח שיתעלה בו כבוד הקב"ה יותר משבח אחר, והתעלות הזו היא יתירה מכל. מהו הטעם, משום שהוא גרם להכניע הסטרא אחרא ולהעלות כבוד הקב"ה. ועל זה כתוב באהרן (מלאכי ב-ו) "ורבים השיב מעון", וכתוב (שם-ה) "בריתי היתה אתו".

האבידות הרוחניות

ואולי יש לרמז את שני מכשולות אלו בתיבות 'שור ושה', שכן 'שור' פירושו ראייה והסתכלות וכמאמר הכתוב (במדבר כג, ט): "כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו", וה'שה' הפתיה דרכה תמיד לחפש מרעה ולאכול ללא הרף, והוא שאמר הכתוב שאם יראה האדם את חבירו שהוא נדח מדרך טובים במכשולות אלו של שן ועין הרי שהוא מצווה ועומד: "לא תראה את שור אחיך או את שני נדחים והתעלמת מהם השב תשיבם לאחיק" - שיש עליו לעשות את כל ההשתדלות להצילו מזה שכן ככך הוא מביאו לחיי העולם הבא.

והיינו נמי סיפא דקרא המתריע על דברים נוספים שמצווה האדם להציל את אחיו בראותו נוטה מן הדרך הישרה. הראשון שבהם הוא: "וכן תעשה לחמורו" - 'חמור' מרמז על החומריות והגשמיות של העולם הזה, אשר זה דרכם כסל למו להפיל את האדם מדרגתו הרוחנית, וכפי דאיתא במסכת שבת (דף קמו ב):

"אמר רבי חלבו: חמרא דפרוגייתא (-שם מדינה שינה משובח) ומיא דדיומסת (-שם נהר שמימי מלוחים) קיפחו עשרת השבטים מישראל (-שהיו בעלי הנאה ועוסקים בכך, ולא היו עוסקים בחורה, ויצאו לתרבות רעה). רבי אלעזר בן ערך איקלע לתתם (-לפורגיתא ודיומסית), אימשיך בתרייהו (-אחר היין והרחיצה) איעקר תלמודיה (-נעקר תלמודו ושכתו). כי הדר אתא, קם למיקרי בספרא, בעא למיקרא (שמות יב, ב): 'החדש הזה לכם', אמר: החרש היה לכם. בעו רבנן רחמי עליה, והדר תלמודיה".

מי לנו גדול מרבי אלעזר בן ערך שהנאות היין והרחיצה עקרו ממנו את תלמודו, ואם בארזים נפלה שלהבת מה יעשו אזובי הקיר, ולכן הרואה את חבירו נמשך אל החומריות עליו למונעו מכך.

פרשת כי תצא / אמרי חמד

יש לכל אחד מישראל כלפי מי שסר מדרך הישר והטוב, רחמנא צלן. וכך כתב:

"פרשה זו באה לרמוז בפרטות חיוב התוכחות, שצריכין בני אל חי צדיקי עולם לעשות לעם ה', והן אלה צדיקים יקראו לצד מעלתם 'אחים'... ואותם צוה ה': 'כי תראה את שור' - אלה הם בני אדם שנמשלו כבהמות והם צאן קדשים, ולזה קראם שור ושה... 'נדחים' - על דרך אומרו 'נדחת והשתחית להם' וגו', שהעובר פי ה' יקרא נדח. ויצו ה' לכל יתעלם אלא ישיבם לאחיו הוא אלהי עולם".

והנה רבינו כ"ק מרן אדמו"ר הפני מנחם זיע"א דיבר בקדשו בפרשת שפטים (תשנ"ד, ס"ג ד"ה עבד):

"עבד יוצא לחירות בשן ועין וראשי אברים. איתא בהרבה ספרי חסידות מתלמידי הבעש"ט ז"ל: 'שן' הרמז לתאות אכילה, דיבור, בין אדם לחבירו, גול; 'עין' הרמז לשמירת העין, הסתכלות הראייה, שלא להביט במה שלא צריך; 'ראשי אברים' והגויה' הרמז לכל התאות הפחותים ביותר, ועל ידי שבירת התאות יוצא לחירות".

• ולא לחינם נרמז זאת בעבד כנעני (שדינו כבן ישראל אלא שמחויב במצוות רק אשה) אלא כדי ללמדנו שאף בן ישראל שנמצא בדרגה רוחנית נמוכה, בול הוא לצאת משפלותו על ידי שניהר בעניניו שן ועין שהם שני סרסורי עבירה המביאים את כלי המעשה לגמור, וכשישמור עיניו מראות ברע וגדור עצמו בעניני הפה וברית הלשון יוכל לצאת לחירות עולם מכבלי יצר הרע.

השני הוא: "וכן תעשה לשמלתו" - 'שמלתו' הוא ענין הלבוש, אשר ידוע מה שהפליגו רבותינו בגודל השמירה וההשגחה על הליכות היהדות ויש להאדם כשהוא לבוש בלבושי ישראל כדרך ישראל סבא, ודקדקו בזה אפילו בשינוי מועט.

וכעובדא דהוה עם רבינו הרבי מלובלין זיע"א (נפלאות הרבי אות שנט) אשר איש אחד בא לפניו כשכפתורים גדולים תלויים ועומדים לו על מעילו מבחוץ. באותם הימים היו רגילים המשכילים ופריצי הגויים ללבוש כן, ואילו החסידים ואנשי מעשה היו הולכים בכפתורים מכוסים. כשראה הרבי את הכפתורים אמר לו את מליצת חז"ל (שבת דף קה ב) על אומנותו של יצר הרע שהיום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שבסופו של דבר הוא מורידו לבאר שחת.

ומלבד מה שאותם הבגדים המוחזקים לנו מאבותינו מרחיקים את הלבושם מחברים רעים וממקומות שאינם הגונים, הרי שהרבה פעמים תחילת הירידה היא כשמתחיל האיש היהודי לתקן את בגדיו כדי להתדמות ללבושי הנכרים, ויורד במדרון נורא זה עד שהוא נדמה להם בכל דבר.

אף על זאת מצווה התורה שצריכים להבחין בכך מבעוד מועד ולעוררו על כך שמרה תהא אחריתו.

במסימת התורה: "וכן תעשה לכל אבדת אחיך" שהוא הדין בכל טייה ושינוי מדרכי היהדות, אשר איש את רעהו יעזור ולאחיו יאמר חזק בעמידה על המשמר לבלתי ידח ממנו נידח, כיון שעבירה גוררת עבירה כל ירידה מביאה אחריה ירידה נוספת ואחריתו עדי אובד.

נמצאנו למדים שהעיקר במה שצריך האדם לחזק את חבירו ולעודדו להלך בדרך טובים אינו כשחבירו כבר נפל לשאול תחתיות ונתגעל בעבירות חמורות שאז צריכים יגיעה גדולה להעלותו על דרך האמת, אלא כבר כשמבחינים באיזה זלוול קטן בדברים שאדם דש בעקביו או ברפיון זה מהלכות התורה, וכדוגמת כל אותם הדברים אשר הזכרנו לעיל, או אז ש את החיוב להפנות את תשומת ליבו לכך שהיום אומר לו היצר הרע ולמחר אומר לו עשה כך עד שהוא אומר לו לך עבוד עבודה זרה.

27 אספתו אל תוך ביתך

מוסיפה התורה כלל גדול בענין זה של הטיית לב חבירו לטובה, והוא רומזו בלשון הפסוק: "ואם לא קרוב אחיך אליך ולא ידעתו ואספתו אל תוך ביתך והיה עמך עד דרוש אחיך אתו והשבותו לו". כשרוצה האדם קרב את חבירו לתורה ולמצוות, הרי שמלבד מה שהוא צריך להעשות דרכי נועם ובשפה יפה ונעימה, עליו גם לתת לחבירו את התחושה שאין הוא דורש את כבוד עצמו אלא כל מטרתו היא להיטיב עימו. באופן כזה תחבירו מרגיש שהוא בסך הכל מבקש את טובתו ודואג לשלומו הרוחני, וכן הוא נפגע ונעלב מתוכחת המוסר.

ואילו כשהמוכיח אינו נותן תחושה זו, הרי שלא זו בלבד שלא יועיל תוכחתו מאומה ולא יפעול בה כלום אלא יפעול אצלו פעולה הפכית, ונחשב בעיניו כאילו בא למלא בו את תאוותו הרעה להשפילו ולבוותו, כמובן שבזה לא יטה אצלו לשמוע את דברי המוסר.

במקרה כזה של 'ואם לא קרוב אחיך אליך ולא ידעתו' שאין המוכיח כיר וידיד עם החוטא ונמצא שאסור לו עתה להוכיחו העצה איפוא היא ויאספתו אל תוך ביתך - שיקרבו אליו בדברי ידידות ואהבה, ועל ידי זה שישמע החוטא את דברי החיבה וירגיש את הידידות יהיה ליבו פתוח באולם לקבל את התוכחות.

ויש להזהר בזה במיוחד כשבאים להוכיח בדברים החמורים כמו עניני 'שן ועין' שהזכרנום לעיל שפגיעתם קשה כשאין מוכיחים באופן הנאות כיון שדרך האדם להתבייש ביותר אם נתפס בקלקלתו בדברים כאלה, אולם בדברים הקלים כעניני החומריות ושינוי הלבושים אין האדם מקפיד כל כך על התוכחה ויהיה מי שיוכיחו בזה, ובוזה אתי שפיר מה שכתבה התורה פסוק זה של 'ואם לא קרוב אחיך אליך ולא ידעתו ואספתו אל תוך ביתך' דווקא לאחר שור ושה המרמזים לעניני השן והעין החמורים כיון שבזה צריך האדם להזהר בזה ביותר להוכיח באופן הראוי והנכון.

29 רמד

תפארת שמשון • ביאורים

ציוותנו התורה כאן על מצות השבת אבידה. אם ראית ממון חבירך נדח ממנו ונאבד, חייב אתה להשתדל בשמירת החפץ ולהשיבו אל בעליו. ובמסכת סנהדרין (ע"א) אמרו חז"ל: "אבדת גופו מנין? תלמוד לומר: 'זהשבותו לו'". היינו שהמצוה וחובי השבת האבידה אינו רק על ממון, אלא גם על נזקי גוף, שאם ראית שעומד להיות איזה היזק ופגע לגופו של חבירך ובידך להצילו, או שבאה עליו מחלה ובידך להושיעו ע"י קריאה לרופא וכדו' - הרי גם זה בכלל מצות השבת אבידה. וכן נצטוונו על כך בתורה: "לא תעמוד על דם רעך, אני ה'" (ויקרא יט, טז), היינו שלא לעמוד מנגד כאשר מגיע הפסד לחבירו בנפשו, גופו או ממונו, אלא יעשה כל שביכולתו לעזור לחבירו ולהציל אותו.

ופשוט הדבר, שכל שכן וכל שכן אם תראה את חבירך שסר מדרך התורה, והוא תועה כשה אובד ובוטחך הולך, שנצטוונו על זה בהשבת אבידה - להחזיר את נפשו לחיק האמונה ושמירת המצוות. וכן כתבו המפרשים שנרמז בפרשה, דכתיב לעיל מינה:

וכי יהיה לאיש חטא משפט מות, וסמך ליה ענין השבת אבידה, ללמדנו שמה שהגיע לאותו איש שעבר עבירה חמורה, הוא מפני שלא היה מי שיקיים בו מצות השבת אבידה, כי אם היה מי שיחזירו לבעליו ואדוניו, ה' אלוקינו, לא היה מגיע לו מה שהגיע. ובמיוחד במצוה זו הזהירה התורה: "לא תוכל להתעלם!" ופירש רש"י: "לכבוש את עיניך כאילו אינך רואה אותו". וכן בענין "לא תעמוד על דם רעך" כתיב: "אני ה'!" היינו דע מי עומד עליך ורואה את מסתרי לבך, ויודע אם ידעת ממצב אחיך או לא.

וכלולים בזה שני דברים: לפעמים עושה האדם את עצמו כמי שאינו רואה ואינו יודע, ולפעמים עושה שאינו יכול להושיע: 'מה הייתי יכול לעשות?!' ונפלא הלשון "לא תוכל להתעלם", היינו שלא תצליח בזה שתנסה להתעלם ולא לראות, לא לדעת ולא להרגיש מצרת חבירך. דבר זה לא יעלה בידך, שהרי לפנינו ית' הכל גלוי ויודע והכל פתוח לפנינו, והוא ית' אינו רואה זאת כהעלמה, אלא כזלוול בשאט נפש מצרת חבירך.

דברים אלו רמזים בתורה בדרך נוספת. הרי הקב"ה כביכול נקרא אחינו ורענו, דכתיב: "פתחי לי אחותי רעיתי", וע"ז כתיב: "לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים", וכמו שנאמר: "ואתם צאני צאן מרעיתי" (יחזקאל לה, לא), שלא תראה את אחד מבניו של הקב"ה נידח ונאבד, ויודע אתה שאדוניו מצטער עליו כביכול צער גדול ומחפש להחזירו אליו, "והתעלמת מהם - השב תשיבם לאחיך... לא תוכל להתעלם!"

The Gemara¹⁶⁰ tells us that Rav trembled with fear when he came across the *pasuk*, "You will become lost among the nations."¹⁶¹ His student, Rav Pappa, consoled him, by suggesting that we will be like a lost object whose owner searches for it, and will ultimately

reclaim it, as the *pasuk* states, "I have strayed like a lost sheep; seek out Your servant!"¹⁶²

In discussing the laws of returning lost objects, the Gemara tells us that if one finds an object with no distinguishing characteristics, he can assume that the owner has abandoned hope of ever reclaiming it. However, if the object can be identified as the owner's, one must assume that the owner hopes to reclaim it.

In two different sources, we find this ruling applied as an analogy for Hashem's search for His beloved children, who wander lost among the nations. The Shem M'Shmuel writes in the name of his father, the Avnei Nezer, that every Jew has two marks of identification, which distinguish him from the other nations. The first sign is the *Bris Milah*, as the *pasuk* states וְנִמְלַתֶם אֶת בְּשָׂר עֶרְלַתְכֶם וְהָיָה לְאוֹת (ברית ביני וביניכם) — "You shall circumcise the flesh of your orlah, and that shall be the sign of the covenant between Me and you."¹⁶⁵ The second sign is tefillin, as the *pasuk* states, וְהָיָה לָךְ לְאוֹת עַל-יָדְךָ — "And it shall be for you a sign on your arm."¹⁶⁴ On Shabbos, when we do not don tefillin, Shabbos itself serves as a sign, as the *pasuk* states אֶת-שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמְרוּ כִּי אוֹת הוּא בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם — "You must observe My Shabbosos, for it is a sign between Me and you."¹⁶⁵

Why are two signs necessary? The Gemara questions whether the marks of identification by which ownership is proven are reliable by Torah law or only by Rabbinic law.¹⁶⁶ If the mark is an obvious proof of ownership (סימן מובהק), it is certainly reliable. The *Poskim* add that if there are two marks of ownership, even if they are not an obvious proof, they are also considered reliable by Torah law.

The marks that distinguish us as Hashem's chosen nation are perhaps not as obvious as we might hope. Perhaps we have failed to observe Shabbos properly; we have failed to guard the holiness of the *Bris Milah*, by abstaining from immodesty; we have failed to fulfill the mitzvah of tefillin in all its details. For this reason, two signs are necessary to prove that we are Hashem's own.

In a similar vein, Rabbeinu Bachye writes that our two signs (Bris Milah and Shabbos, or tefillin during the week) serve as two witnesses, to testify that we are Hashem's chosen people.

32 "Return to Me, and I Shall Return to You"

Yet even if we have no signs at all by which to be identified, our hope is not lost. Ultimately, Hashem will surely reclaim us as His own. The Ramban¹⁶⁷ writes that the rules by which a lost object with no distinguishing marks is despaired of and abandoned by its owner apply only if it is lost outside its owner's property. If it is lost somewhere in his property, it remains his under all circumstances. Since the entire world is Hashem's property, He never loses possession of His lost nation. Even if a Jew is so confused as to flee from Hashem's embrace, he will never be lost to his loving Father. "If I ascend to Heaven, You are there. If I make my bed in the lowest depths, behold You are there."¹⁶⁸ Hashem's glory fills the entire world.

Furthermore, Hashem never despairs of any Jew. He waits patiently until the final day for His children to return to Him. In His overflowing love, His thoughts never wander from us, as the *pasuk* states: הֲתִשְׁכַּח אִשָּׁה עוֹלָה מִרְחֹם בְּרִיבְטָנָהּ גַּם-אֵלֶּה תִּשְׁכַּחַנָּה וְאֲנֹכִי לֹא — "Can a woman forget her baby, or not feel compassion for the child of her womb? Even these may forget, but I would never forget you. I have engraved you upon My palms; Your walls are before Me always."¹⁶⁹

"Though my father and mother have forsaken me, Hashem will gather me in."¹⁷⁰ Hashem will never abandon His nation. Although we have wandered far from Him, His thoughts always lean toward us, awaiting our return. We need only call out to him, as David HaMelech cried, "I have strayed like a lost sheep," and Hashem will surely search for His servants and reclaim us.

When a sheep is lost, it pathetically bleats. The shepherd realizes it is lost, and turns his ear to hear its bleating, to locate it, and gathers it back to its flock. So too, we must cry out to Hashem like

lost sheep, until He hears our prayers and gathers us back to our homeland.

In these holy, precious days of Elul, Hashem is especially close to our calls. The commentaries note that אלול is an acronym for the *pasuk*, אֲנִי לְדוּדֵי יְהוָה לִי — "I alone am to my Beloved's, and my Beloved is mine."¹⁷¹ We need only call out to our Beloved Father, and open our hearts to him with the tiniest modicum of sincere *teshuvah*, and He will hasten to answer our call, fulfilling His promise of "Return to Me, and I will return to you."¹⁷²

Crying, out of a Sense of Dependency

THIS IS ALSO THE meaning of the duality in Psalm 27, "Hashem is My Light and My Salvation." Throughout the psalm, King David is speaking from a position of great success, and yet he calls out to Hashem as if he were still in the lowest depths of despair — out of a full understanding of his total and absolute dependence on Hashem and that in reality there is no difference between the need to cry out for Hashem to reveal himself in good or bad times. This understanding is based on a clear recognition that the stability of a person's situation is exclusively dependent on God's will and how close to God he manages to reach. He implores, "Deliver me not to the wishes of my tormentors, for there have arisen against me false witnesses and those who speak violence. Had I not trusted that I would see the goodness of Hashem in the land of life" (Psalm 27:12-13). King David is saying: If not for my faith, the false witnesses and violence would have overtaken me and succeeded in doing me evil; only because of my faith was I saved from their grasp.

מגד יוסף

סו ה"ג

רכז

35

השב תשיבם לאחיק (פרק כ"ב פסוק א')

ידועים דברי חז"ל (קידושין ב:) שהיפוש האיש אחר בת זוגו, נמשל לחיזור של בעל אבידה אחר אבידתו. והנה לאחר שהאיש מוצא את בת זוגו ומכניסה לחופה, מאחלים לו "סימן טוב ומזל טוב", והיא ברכה המסורתית המעטרת כל בתובה ושטר תנאים. חלקו הראשון "מזל טוב" מובן פשוטו כמשמעו, שהמגל איר פנים לזוג החדש, אבל החלק השני "סימן טוב" משולל הבנה וטעון ביאור.

בסוגית השבת אבידה (פרק אלו מציות) מצינו סוגים שונים של סימנים: סימן מובהק וסימן שאינו מובהק, סימן דאורייתא וסימן דרבנן. פירוש הדברים שקיימת דרגות שונות של ודאות וברירות שאכן נותן הסימנים הוא בעל האבידה, והנה כבר כתבנו ששידוך נמשל לאבידה, והרי בענין שידוכים חוסר

וברכים את החתן והכלה ב"סימן טוב", שיהיה סימן מובהק דאורייתא שאינו נותר מקום לשום ספק או פקפוק, שאכן החתן והכלה נועדו זה לזו, והוא ולא נחר היינו בעל אבידה זו.

ט

והלבו

חודש אלול
סו ה"ג

הלקה

וּנְרָאָה לְבַאֵר דְּהֵנָּה כְּחֵץ (שם כ"ג, א) 'לָהּ
מְרָאָה אֵת שׁוֹר אַחִיךָ וְגו' הַשֵּׁן
תִּשְׁכַּח וְגו' וְהִיא עִמָּךְ עַד דְּרַשׁ אַחִיךָ אֲחוּ
וְגו', וְהַצִּיּוֹר לְדָרוֹשׁ בְּדֶרֶךְ הַעֲצוּדָה עַל פִּי
(מֵה שְׂכַחַת הַשֵּׁפֶת אֲמַת (תַּאֲל מַרְס"א), כִּי בְּאֵמַת)
לְכָל אִדָּם יִמָּן כּוֹחוֹת רַבִּים מִן הַשָּׁמַיִם, כּוֹחוֹת

הגוף והנפש שישתמש בהם לעשות רצון ה' ולקיים מצוותיו וללמוד תורתו, וכן כל אצרוי הפה לדבר צו דברי תורה והאזנים לשמוע צו תוכחה מוסר וכן כולם, לעשות עמהם רצון ה', אמנם צעת האדם משתמש בכוונת הגוף והנפש לשימוש רצונו ולתאוות הגוף

וכדו', ולמטרות אחרות שלא נבראו אליהם, וכל שכן אם רחמנא ליציל משתמש בהם לעבור על רצונו ימצרך שמו, הרי נאצדים כוחות אלו ממנו ונוטלים הסטרא אחרא, ואחר כן נצרך עבודה רבה להחזירם לרשותו.

ובן איתא בגמרא (תגיגה טו.) זכה נוטל חלקו וחלק חבירו בגן עדן, דהיינו שזוכה לחלק בגן עדן אף על פי שלא טרח בעולם הזה, וזהו מפני שהטוטא רחמנא ליציל איבד חלקו בגן עדן, וכל השפע שהיה אצלו הנדיק מקבלו ושומר אותם עבורו, וצידו להשיב אליו את האצידה כמו שנאמר ויהיה עמך עד דרוש אחיך אומר, דבעת שהטוטא שב בתשובה שלימה ודורש כוחותיו שאצד, אזי מקבל טוב כל הכוחות מידי הנדיק אשר שמר לו עליו, וכן מחזירין לו חלקו בגן עדן.

ובבבן כן יש לומר דפעמים הכוחות שאצד בשעת חטאו הגיעו לידי היצר הרע ושבוים צידו, ובעת שהאדם שב בתשובה ודורש כוחותיו שנאצדו ממנו ונשבו בשבי ציד היצר הרע, יכול על ידי התשובה להחזיר אלו הכוחות השבוים לרשותו.

איתא בגמרא (גיטא טו.) דלמר רבי שמעון בן לקיש נשמה יתירה נותן הקדוש ברוך הוא באדם ערב שבת, ולמוצאי שבת נוטלין אותה הימנו שנאמר (שמות לא, יז) שבת וינפש, כיון ששבת וי אצדה נפש. והקשה הצעל שם טוב ז"ע (פ"י כי משא אמת ו) שהרי הפסוק 'שבת וינפש' קאי על כניסת השבת, ומו"ל דרשוהו וי אצדה נפש' על יציאת השבת, ודרשה זו יותר ראויה להיאמר על גאח השבת.

השפת אמת (כי תשא, תרס"א) פירש על פי דרכו, שבעת שבת שבת קודש נמערור

40

רנה לתתך פרשת כי תבא עליון

"כובש עין כאילו אינו רואהו" (רש"י)

צריך להבין, ממה נפשך אם הוא איש שאינו רוצה לעשות מצוות, מה יועיל להזהירו, הרי הוא אינו רוצה לכבדו, ואם הוא באמת רוצה לעשות מצוות בודאי יקיים הציווי ומה זה שכובש עין כאילו אינו רואהו?

ביאר הגאון רבי בצלאל דאקוב גאב"ד גייטסהד: באה התורה ללמדנו על גודל הזהירות שיש על האדם לראות שלא ירמה את עצמו, שטבעו של אדם לרמות את עצמו כשיש לו יצר לא לעשות דבר מה, וזו אזהרת התורה.

כך היה מרגלא בפומיה של הגאון בעל חפץ חיים זצ"ל: "אם ישאלו יהודי מדוע אתה מספר לשון הרע וכי אפיקורס אתה, או שאינך יודע שאסור לספר

לה"ר, יאמר תמיד שאע"פ שיודע היצר מטעה אותו כאילו זה לא לשון הרע או כל מיני תירוצים אחרים."

בצל הקודש עמ' ר"א

אצל האדם הדרישה אשר מרגיש מה שאצד צימות השבוע, ומנאר שם דזה מה דאיתא בשם האר"י ז"ל 'שבעת משה רבינו עומד ומחזיר לבני ישראל את הכתרים של נעשה ונשמע שאצדו, בעבור שכל ימות השבוע האדם טרוד בעולם הזה, והשכחה גוברת עליו ואינו זוכר לדורש אחר האצידה, שרצונותיו הם לדברים גשמיים לדברים שאינם כפי רצון הקב"ה, אך צעת שבת שבת שהוא יומא דנשמחין מתגבר אצל האדם הידיעה וזוכר האדם ממה שאצד ואומר וי אצדה נפש', ועל ידי זה יכול להשיב את האצידה.

איתא בשפת אמת (תשא תר"מ) 'אלולי ראשי תיבות של הפסוק (ישעיה מה, יא) 'זכודי לאחר לא אחן, ופירש שבימי אלול מתעורר שערי רחמים לשוב אל ה', אלול ראשי תבות 'אני לדודי ודודי לי' וכיון שכן אין צכח הסטרא אחרא להסחיר פנים, וזה מה שאומר 'זכודי לאחר לא אחן. ויש להוסיף על דבריו ולפרש שהכתוב צא לומר 'זכודי לאחר לא אחן' (שבתא אלול צכח האדם ליטול ולהשיב כוחותיו שנאצדו ממנו שלא יהיו ציד האחר ח"ו.

38

היוצא מדברינו שחודש אלול הוא הזמן להכריז להתעורר לחפש את כל

האצידות שאצדו במשך כל השנה ולהשיבם אלינו, וההכרזה לזה על ידי שחוקעים בשופר כל יום בחודש אלול לעורר הרצון, כמו שכתב השפת אמת (שם) שהקב"ה ודאי מקיים מצוות השבת אצידה, כדאיתא בחו"ל (שמו"ר מה, ז) 'בת קול יוצאת מהר מורב ומכרות בכל יום', הוא להזכיר לאדם לחפש את האצידה, דאיתא בגמרא (ע"י טו:) אפילו מומר כל שאינו להכעיס מכריזין על אצידתו. ואם כן יש לומר דכן הוא הזמן צאלול שיש צו הכרזה ציומר לעורר האדם, ויכולין להשיב את האצידות שנאצדו כל השנה ולקיים הכתוב 'עד דרש אחיך אומר'.

This mitzvah is between the person and Hashem, so what does he gain by pretending not to see? Hashem knows the truth, after all.

It seems that the power of *negiah* (personal bias) is so strong that if a person does not want to bother dealing with a lost object, he will actually convince himself that he does not see it.

This shows how carefully a person has to examine himself to see whether he has not committed a sin. For example, a person may be guilty of having spoken *lashon hara*, but will find some rationalization to excuse his behavior.